

24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост

24 май е един от най хубавите български национални празници. На тази дата честваме Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. С празника на буквите почитаме Светите братя Кирил и Методий - създатели на славянската азбука.

Датата 24 май е станала празнична в календара преди много, много столетия. Денят на Светите братя бил отбелязван като църковен празник още през XI век, а като всенароден Ден на просветата бил честван за първи път през 1851 г. в гр. Пловдив.

Празникът на буквите е специална дата за всички нас. Където и да се намира, всеки българин пази спомена от жизнерадостната атмосфера в този майски ден.

Кирил и Методий са родени в Солун (днешна Гърция). Методий - през 810 г., а Кирил - през 827 г. До наши дни са достигнали сведения само за по-важни събития в живота им. Семейството на двамата братя било многочислено. Баща им, който се казвал Лъв, бил високопоставен военен управител, а майка им се казвала Мария.

Тъй като Лъв починал рано, грижата за двамата братя поел чичо им Теоктисто - висш държавник във Византийската империя. С годините двамата братя си изградили авторитет на уважавани и начетени личности и изпълнявали важни държавни мисии: Кирил станал преподавател по философия в Магнаурската школа, а Методий бил назначен за игумен на манастира Полихрон.

През 855 г. братята създали глаголицата - славянската азбука. От 862 г. двамата се заели да популяризират християнството на славянски език във Великоморавия. Кирил починал в Италия на 14 февруари 869 г. и бил погребан в базиликата "Св. Климент" в Рим. Методий продължил да разпространява славянската писменост до смъртта си на 6 април 885 г. Двамата братя били обявени по-късно за светци и за духовни покровители на Европа.

Кирил и Методий имали много последователи и обучили голям брой ученици, които продължили просветителското им дело. Известни са имената само на няколко от тях - Сава, Климент, Горазд, Наум и Ангеларий. След смъртта на Кирил и Методий тогавашната историческа обстановка в Западна Европа се изменила и учениците били подложени на преследване. Като търсили къде да продължат делото си, те достигнали Белград. Тогава княз Борис I създал два книжовни центъра - за църковно обучение в Охрид и за просветно-книжовна дейност в столицата, преместена по-късно в Преслав.

Така били създадени Охридската и Преславската книжовни школи. С годините учениците на Кирил и Методий превели и съставили много сборници с текстове. В

резултат на просветната и книжовната им дейност, България станала основен център на славянската писменост.

Думата "азбука" произлиза от имената на първите две букви от глаголицата - азъ и боукы. Английската дума за азбука "alphabet" пък се получава от имената на първите две букви от гръцката азбука - алфа и бета.

На каква азбука пишем: глаголица или кирилица?

Глаголицата е азбуката, която била създадена от двамата братя. Техните ученици създали по-лесни за изписване на букви и тази азбука била наречена кирилица в чест на Кирил. Около 10 % от държавите на планетата днес пишат на кирилица.

Глаголицата представлява система от графики. Тя се е състояла от 38 букви, предназначени да отразяват съвсем точно звуковите особености на старобългарския език. Кирилицата била създадена към края на IX век вероятно в Преславската книжовна школа. Тази азбука включвала 24 букви от гръцката азбука. Към тях били добавени още няколко букви, които отразявали спецификите на старобългарската реч. Кирилицата и глаголицата се ползвали едновременно в продължение на няколко века. На глаголица били писани църковните книги, а на кирилица - светските. Постепенно обаче новата азбука изместила глаголицата.

Върви, народе възродени!

"Върви, народе възродени" е химнът на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. Текстът и мелодията са едно от първите неща, които всеки малък ученик научава в училище.

Историята на създаването на химна е доста любопитна. Автор на текста е поетът Стоян Михайловски, който написал стихотворението в Русе. публикувал го за пръв път в сп. "Мисъл" през 1892г. Първоначалният текст бил от 14 строфи и нееднократно през годините бил съкращаван и променян.

През 1901 г. композиторът Панайот Пипков открил стихотворението в учебника на свой ученик. Изключително вдъхновен, той написал музиката към него само за около четвърт час

Стихотворението "Върви, народе възродени" е преведено на 21 езика.